

Ramirez Sanchez gegn Frakklandi

Dómur frá 4. júlí 2006 - Yfirdeild

Mál nr. 59450/00

3. gr. Bann við pyndingum

13. gr. Réttur til raunhæfs úrræðis til að leita réttar síns

Aðbúnaður fanga. Einangrun. Endurskoðun stjórnvaldsákvörðunar.

1. Málsatvik

Kærandi, Ilich Ramirez Sanchez, betur þekktur sem „sjakalinn“, er ríkisborgari Venesúela, fæddur 1949 og afplánar fangelsisrefsingu í Frakklandi. Hann var dæmdur í ævilangt fangelsi árið 1997 fyrir manndráp. Frá því í ágúst 1994 fram til októbermánaðar 2002, eða í rúm átta ár, var kæranda haldið í einangrun með vísan til þess að hann væri hættulegur fangi, þörf væri á að halda uppi lögum og reglum í fangelsinu og einnig væri hætt á að hann reyndi að flýja. Í hvert sinn sem einangrunarvist hans var framlengd á þessum tíma gekkst kærandi undir lækniþessum en frá því í júlí 2000 neituðu læknar að staðfesta að hann væri nægilega hraustur til að þola einangrun. Einangrun kæranda fól í sér að hann dvaldist í 6,84 fm klefa sem að hans sögn var í niðurníðslu og illa lofttræstur. Hann hefði engin samskipti haft við fangaverði eða aðra fanga. Hann hefði aðeins fengið að yfirgefa klefann í tvær klukkustundir á dag og eina afþreying hans hefði verið að lesa tímarit og horfa á sjónvarp. Einu heimsóknirnar sem hann fékk hefðu verið frá lögmonnum hans auk þess sem prestur kom til hans mánaðarlega. Hinn 17. október 2002 var kærandi fluttur í annað fangelsi þar sem hann var í almennri gæslu fram til 18. mars 2004. Í kjölfar sjónvarpsviðtals þar sem hann sagðist ekki iðrast vegna fórnarlamba hryðjuverka sem hann hafði framið, var hann aftur fluttur um fangelsi og settur í einangrun á ný. Frá 18. mars 2004 til 5. janúar 2006 dvaldi kærandi í einangrun í þremur fangelsum, en frá 5. janúar 2006 hefur hann verið í almennri gæslu.

2. Meðferð málsins hjá Mannréttindadómstólnum

Kæran

Kærandi hélt því fram að með framlengdri einangrunarvist, frá 15. ágúst 1994 til 17. október 2002 og aftur frá 18. mars 2004 til 6. janúar 2006, hefði verið brotið gegn rétti hans samkvæmt 3. gr. sáttmálans. Jafnframt taldi hann að yfirvöld hefðu brotið gegn 13. gr. sáttmálans með því að fylgja ekki réttum reglum við ákvörðun um að framlengja einangrunarvistina.

Niðurstaða deildar

Deildin komst að þeirri niðurstöðu að ekki hefði verið brotið gegn rétti kæranda samkvæmt 3. gr. sáttmálans en hins vegar hefði verið brotið gegn rétti hans samkvæmt 13. gr. Í kjölfarið fór kærandi fram á að málinu væri vísað til yfirdeildar samkvæmt 43. gr. sáttmálans.

Niðurstaða yfirdeildar

Um 3. gr.: Dómstóllinn taldi rétt að takmarka umfjöllun sína við þær aðstæður sem kærandi hefði búið við á árunum 1994–2002, enda lögju ekki fyrir nein gögn um aðstæður kæranda í einangrunarvistinni frá 2004–2006. Dómstóllinn tók fram að jafnvel við erfiðar aðstæður, þegar baráttan gegn hryðjuverkum og skipulagðri glæpastarfsemi stæði sem hæst, væri sáttmálinn skýr hvað varðaði bann gegn pyndingum og ómannlegri eða vanvirðandi meðferð eða refsingu. Þá sýndi dómstóllinn skilning á erfiðri aðstöðu franskra yfirvalda sem hefðu metið það svo að sérstakra öryggisráðstafana væri þörf vegna fanga sem hefði verið talinn hættulegasti hryðjuverkamaður heims á áttunda áratugnum, og hefði aldrei sýnt neina iðrun. Því næst tók dómstóllinn til skoðunar aðbúnað kæranda meðan á einangrunarvist stóð. Kærandi hefði verið hafður í nægjanlega stórum klefa, þar sem var rúm, borð, hreinlætisaðstaða og gluggi. Hann hefði haft aðgang að bókum, dagblöðum og sjónvarpi. Þá hefði hann fengið að fara út í fangelsisgarðinn í tvo tíma á dag og jafnframt að nýta sér æfingasal í eina klukkustund daglega. Þessi aðbúnaður þótti í samræmi við evrópskar reglur um

fangelsi og af hálfu Evrópunefndar um varnir gegn pyndingum sem kom fangelsið í maí 2000 voru ekki gerðar neinar athugasemdir við hann. Hvað varðaði heimsóknir til kæranda tók dómstóllinn fram að lækni hefði vitjað hans vikulega og prestur mánaðarlega, auk tíðra heimsókna frá lögfræðingum hans. Á fjórum árum og tíu mánuðum hefði einn lögmanna hans og núverandi eiginkona komið 640 sinnum í heimsókn. Aðrir lögfræðingar hans hefðu komið 860 sinnum á innan við átta ára tímabili. Þá væru engin höft sett á heimsóknir frá fjölskyldu kæranda, en hún hefði hins vegar aldrei óskað eftir heimsóknarleyfi. Eina heimsóknarbeiðnin sem hefði verið synjað á þessum tíma hefði verið frá blaðamönnum. Með hliðsjón af þessu taldi dómstóllinn kæranda ekki hafa sætt algerri einangrun, heldur einungis að hluta.

Dómstóllinn tók fram að aðgreining kæranda frá öðrum föngum og fangavörðum fæli ekki, ein og sér, í sér ómannúðlega meðferð. Algengt væri að öflugri öryggisúrræðum væri beitt vegna hættulegra fanga, til að koma í veg fyrir flótta þeirra og óeirðir og uppþot innan veggja fangelsa. Jafnlangri framlengingu á einangrunarvist og beitt hefði verið í tilviki kæranda mætti þó aðeins beita í undantekningartilvikum og að gættum varúðarsjónarmiðum. Jafnframt þyrftu sérstakar ástæður að liggja að baki svo langri einangrun. Þá tók dómstóllinn fram að farið hefði verið að öllum reglum við ákvarðanatöku um framlengingu einangrunarvistar kæranda. Hann hefði reglulega farið í lækni skoðun og þó að lækna væru ekki samþykkir einangrunarvist hans frá því í júlí 2000, þá hefðu þeir ekki talið að vistin hefði haft skaðleg áhrif á heilsu kæranda. Kærandi hefði sjálfur staðhæft að hann væri við góða andlega og líkamlega heilsu. Dómstóllinn tók þó skýrt fram, að jafnvel þegar um einangrun að hluta væri að ræða mætti hún ekki vara án tímatakmarkana. Þá væri nauðsynlegt að fangar hefðu aðgang að dómstólum til að fá úrlausn um framlengingu einangrunarvistar. Einnig væri æskilegt að leita annarra lausna fyrir hættulega fanga sem hentaði ekki að vera í hefðbundinni fangavist. Dómstóllinn fjallaði sérstaklega um það að kærandi hefði verið fluttur aftur í einangrun eftir viðtal, þar sem hann neitaði að sýna iðrun vegna fórnarlamba glæpa sinna. Það hefði því verið markmið yfirvalda að finna lausn sem hentaði kæranda, fremur en að niðurlægja hann með framlengdri einangrunarvist. Þá sýndi dómstóllinn skilning á áhyggjum yfirvalda af því að kærandi gæti reynt að hafa samskipti við hryðjuverkahóp sinn eða undirbúið flótta úr fangelsinu.

Þótt dómstóllinn teldi að langtímaáhrif einangrunarvistar kæranda gætu verið skaðleg, varð það niðurstaða hans að ekki hefði verið um ómannúðlega eða vanvirðandi meðferð að ræða í skilningi 3. gr. sáttmálans.

Um 13. gr.: Árið 1996 skaut kærandi til stjórnsýsludómstóls ákvörðun fangelsisyrfirvalda um einangrunarvist hans. Kærunni var vísað frá með þeim rökum að um ræddi innanhússákvörðun fangelsisyrfirvalda og slíkar ákvarðanir yrðu ekki bornar undir dómstóla. Dómstóllinn benti á að þessari skipan hefði verið breytt í júlí 2003 og nú mætti skjóta ákvörðunum af þessu tagi til dómstóla. Það var því niðurstaða dómstólsins að með því að kærandi hafði engin raunhæf úrræði samkvæmt frönskum lögum til að mótmæla ákvörðun fangelsisyrfirvalda, hefði verið brotið gegn rétti hans samkvæmt 13. gr. sáttmálans.

Kæranda voru með vísan til 41. gr. sáttmálans dæmdar 10.000 evrur í málskostnað en ekki var gerð krafa um skaðabætur.

Fimm dómarar skiluðu séráliti.